

O boleznih in elementarnih poškodbah sadnega drevja.

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

III. Kraste (skrumbe, grinte) ali škorljup.

Ta bolezen se prikaže in kaj rada nastane na onem hruševem sadnem drevju, katero bilo je na zelo solčnih legah v plitvo (kumrno) zemljo stalno posajeno. V posledici razpoka se na takem hruševem sadnem drevju na onih mestih drevesna lubad, katera prejemajo premalo množino živeža (drevesnega soka) za hitro in popolno zacelitev prizadetih poškodb. Ob takih slučajih se zavoljo prepričlega živeža tudi lubad na sadnem drevju dobro, krepko in normalno razvijati, razširiti in vtrditi ne more; je le nepopolna ter bolezen „krastam“ ali „škorljupu“ zelo podvržena. Ta drevesna bolezen se pa nikakor ne sme in tudi ne more z onimi slučajih zamenjevati, ob katerih na starejem hruševem drevju, oziroma na starejih delih taistega v posledici nastane zgornja plast lubadi rapava in razpokana.

Na onih mestih, na katerih se je ta bolezen na mladem sadnem drevju prikazala, navadno pod lubadnimi razpokami polagoma nastane tudi suh les; ako so te razpoke s svojim suhim lesom vred dežju in sploh vlagi prosto razpostavljene, prične tak les v posledici brezpogojno trohneti. Tudi na mladih poganjkih se pod enakimi okoliščinami enake prikazni pogostoma morejo opazovati.

Ta drevesna bolezen potem, ako se proti njej nič storilo ni, sega vedno dalje in dalje, se vedno bolj razširja in drevo v posledici prezgodaj v pogin dovede. Jabolčno sadno drevje pa tej bolezni ni tako zelo podvrženo, nego je hrušev; zatega voljo se pa tudi na jablanih redkeje prikazuje.

Najboljši in najgotovejši pripomoček proti tej drevesni bolezni je ta, da se bolna mesta na drevesu prec ob začetku skrbno in čisto do zdravega, svežega lesa izrežejo in dobro z drevesnim mazilom (cepilno smolo, cepilnim voskom) zamažejo. Poleg tega je pa tudi prav dobro in vsega priporočila vredno, da se tako sadno drevje na južni strani debla z bičjem obveže ali pa z ilovico dobro nategne, da vroči solnčni žarki potem ne morejo drevesne lubadi tako silno prepekati in izsuševati, kar je gotov pripomoček, da se taista več dalje ne razprezava in ne razpokava.

Ta zadnjeimenovani pripomoček rabiti priporoča se osobito pri sadnem drevju na novo posajenem, kakor tudi pri onem drevju, katero uže dalj časa na stalnem mestu raste, a je ob enem „skrumbam ali škorljupu“ zelo podvrženo in za to škodljivo boleznijo rado največ in najpogosteje trpi.

Sploh rečeno je pa bolezni: „krastam, skrumbam, grintam ali škorljupu“ na sadnem drevju glavni povod plitvo, slabo in presuho zemljišče. Ako toraj hočemo in nameravamo to bolezen popolnoma odstraniti in totalno preprečiti, treba je, da tako zemljišče okolo sadnega drevja z gnojenjem in dovodom potrebne vlage krepko zboljšamo, ter prizadeto (bolno) drevje ob enem v njegovem vejevju s pošteno in pravilno režnjo dobro in močno skrajšamo.

IV. Oslabljenje ali šibkost drevesnega debla.

Prav pogostoma nahajajo se med peškarji drevesa, katerih debla so v primeri z njihovimi vejnimi venci pravi slabotni revčeki. Za opazevalčevo oko so taka drevesa res prav čudne prikazni. Spodaj tenko in šibko drevesno deblo, a na tem pa normalno razvit obširen

vejin venec — kolik slabotno in šibko deblo pri sadnem drevju je glavna posledica preveč krepke in zategljive zgornje (zunanje) lubadine plasti, katera ob času drevesne rasti ni zadosti prožna in raztegljiva, ter se pod njo drevesno deblo na obsežku nikakor na vse strani pravilno rediti in primerno razširjati ne more. Pod tako krepko lubadjo drevesno deblo tudi ob sicer prav ugodnih okoliščinah le šibko in slabotno ostane, oziroma brez umetne pomoči ostati mora. Pri takih razmerah in ob takih slučajih pa tudi deli drevesnega venca ne morejo zadostnega živeža dobivati ter v posledici od leta do leta vedno bolj medlé in v rasti očitno pojemajo. Le ono sadno drevo, katero ima zadosta zdravih korenin, ter krepko-čvrsto deblo, more tudi, ako mu drugih pogojev, pred vsem potrebnega živeža, ne primanjkuje, dobro vspevati in se čvrsto razvijati.

Neko prav čudno „figuro“ drevesnega debla opazujemo tudi prav pogostoma na peškarjih tam, kjer bili so požlahtnjeni. Podlaga (divjak) ostane le šibka med tem, ko se požlahtnjeni del debla zelo odebelí.

(Dalje prihodnjič.)

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Seja glavnega odbora dné 8. novembra 1885.

Namesto bolnega družbinega predsednika predseduje seji podpredsednik gosp. Jos. Fr. Seunig. Seje vdeležili so se sledeči gg. odborniki: Brus, Jerič, Kastelic, Murnik, Neveklovski, Poklukar, Robič, Witschl in tajnik g. Gustav Pirc.

Ker je bilo v seji tudi obravnavati subvencijsko zadevo, navzoč je bil pri seji vladini zastopnik gosp. vladini svétnik Anton Globočnik in deželnega odbora zastopnik gosp. cesarski svétnik in deželni odbornik J. Murnik.

Pred obravnavami dnevnega reda pozdravi predsednik seje gosp. Jos. Fr. Seunig prvokrat v seji glavnega odbora navzočega in na novo imenovanega vladinega referenta o kulturnih zadevah gosp. svétnika Globočnika. Gosp. svétnik zahvali se za prijazni pozdrav ter zatrdi, da se bode vedno ravnal po intencijah c. k. kmetijske družbe.

Po prestopu na dnevni red poroča gospod Robič o nasvetih odseka, kojemu je bilo naročeno, sestaviti razdelitev iz subvencijske zaloge kupljenih ovac ukviškega plemena, ter konečno predlaga ovce tem-le gospodarjem brezplačno v last dati, proti temu, da se zavežejo, z ovcami ravnati po predpisih kmetijske družbe.

Na Gorenjskem dobijo sledeči gospodarji po enega ovna:

Hlebanja Janez iz Srednjega vrha,
Pečar Gregor iz Kranjske gore,
Svetina Anton iz Žerovnice,
Sodja Andrej iz Zaspega,
Dežman Lovro iz Pohlma,
Korošec Blaž iz Koprivnika,
Aleš Janez iz Mač,

Poljanšek Jurij iz Belepeči v Tuhinjski dolini,
Jeras Janez iz Češence (dobi 1 ovna in 1 ovco).

Na Notranjskem dobijo sledeči gospodarji po enega ovna:

Lazar Jakob iz Spodnjega Vrsnika,
Petrič Andrej iz Nanosa (dobi 1 ovna in 1 ovco)
Milavec Franc iz Studenega,
Tomazič Franc iz Janeževega brda,
Matija Fatur iz Zagorja.

Na Dolenjskem dobijo sledeči gospodarji po enega ovna:

Lazar Valentin iz Prevalj,
Starina Anton iz Leskovca,
Judnič Jakob iz Kota (dobi 1 ovna in 1 ovco),
Geržin Janez iz Mihelove vasi.

Za slučaj, da bode mogoče nakupiti več kot 21 glav imajo prednost Hladnik Jakob iz Cola in Zupančič Bernard iz Ušenišča.

Nasveti odsekovi se nespremenjeni sprejmejo.

Družbeni tajnik Gustav Pirc predloži načrt razpisa daril za umna gnojišča, kateri načrt se z nekaterimi spremembami odobri in sklene, ta načrt na zahtevo c. k. kmetijskega ministerstva njemu na Dunaj v presojo poslati.

Ker je ministerstvo dovolilo, vnovič razpisati četrto premijo za sadne sušilnice, koje ni bilo moč letošnje leto oddati, predlaga tajnik Gustav Pirc, pri oddaji te četrte nagrade v znesku 100 gold. drugače postopati ter v tem smislu tudi na vis. c. k. kmetijsko ministerstvo poročati. Postopa naj se pa tako-le: Stavi naj se vprašanje do posameznih gospodarjev ali pa celih občin, katere so pripravljene napraviti si sadno sušilnico po ameriškem načinu, ako dobijo nagrado v znesku 100 gold. Glavni odbor ima potem pravico, med oglašeni izbrati najbolj pripravnega z ozirom na krajevne sadjarske razmere, kojimu potem glavni odbor pripomore k sestavljenji ameriške sušilnice z nagrado 100 gold. in potrebnimi nasveti.

Predlog tajnika se sprejme ter tajništvu naroči, primerno ukreniti.

Tajnik prebere prošnji ljubljanskih dobrodelnih društev „Vincencijeve družbe“ in „Družbe gospej krščanske ljubezni“ za brezplačno podelitev pridelkov iz družbinega posestva. Pri daljši razpravi v tej zadevi zahteva družbini tajnik kot upravnik družbinega posestva za slučaj, če se prošnji uslišite, za oddane pridelke plačo iz družbine blagajne, ker on kot upravnik vrta je porok za pravo gospodarjenje, o čemur bi se pa ne mogel izkazati, če se mu taka darila dajati nalaga. Slednjič sprejme se z večino glasov predlog gosp. odbornika Robiča, dati „Vincencijevi družbi“ 8 centov in „Družbi gospej krščanske ljubezni“ 2 centa krompirja, ki se imajo opravištvu vrta po tržni ceni zaračunati. Ob enem naroči se tajništvu, ob priliki javljenja tega sklepa imenovanima dvema družbama povdarjati, da je to darilo zadnje, ker reorganizacija družbinega vrta stane toliko, da je treba na vsak krajcar gledati, kmetijska družba je pa zaradi mnogih dolžnost, koje ima izpolnovati v prospeh našega revnega kmeta, sama navezana na podporo od zunaj.

Predlogu tajništva, vis. c. kr. vlado prositi za nekaj iztisov knjige „Dejanski nauki o kopitnem podkovstvu“ odbor pritrdi.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

V zaščito avstrijske voskine obrti uvidi odsek za nujno potrebo, da se „beli, ubeljeni čebelini vosek“ izloči iz dosedanje tarifne števil. 58 se postavi kot tarifna točka ter obteži z uvoznino najmanje 25 gold. na 100 kilog. Druge stvari v tarifni števil. 58 pa naj bi ostale, ker so, kakor rumeni čebelini vosek surovine, ki jih obrtniki deloma tudi iz inozemstva dobivati morajo.

2. Za tarifno števil. 103. — „Prstí ali zemljine in rudninske tvarine“; b) „žgane, promite ali zmlete“. Poleg pogodbe je sedaj uvoznina prstenih barv, žganih,

zmletih ali izpranih (promitih) prosta, in se je zadnji čas uvoz močno pomnožil, v preteklem letu 1884. čez 384.381 metričnih centov; radi tega preti po inozemskem tekmovanju velika nevarnost obrti prstenih barv. Nemčija s tem ne gospoduje le severnim pokrajinam avstrijskim, marveč je dandanes uže na Dunaji tako mogočna, da narekuje tej obrti cene; pa tudi v Oggersko in podonavske kneževine je zmagovito prodrla Nemčija s to obrtjo. Nemčija ima v Avstro-Oggersko in posebno v Srbijo in Rumunsko prav ugodne prevozne pogoje in nemška prevozna društva podpirajo obrt še z vedno hasnjivejšimi pogoji.

Italija in Francoska imate v tej stroki tudi veliko prednost nad Avstro-Oggerskem, ker se ondi surovina prirodno v tako lepi kakovosti nahaja, da se v Avstro-Oggerskem tako komaj le po zelo dragem izmivanji doseči dá.

Ker je tedaj inozemstvo tej avstrijski obrti nasproti po navedenih obstojnostih toliko na boljšem, morala bode v kratkem podleči inozemskemu tekmovanju, ako naj obstoji ta obrt v Avstriji, in tembolj opravičena, ker se je v novejšem času tudi sosedna država, Nemčija, okolila proti tuji uvožnji s zaščitnimi carinami.

Odsek nasvetuje tedaj za tarifno št. 103 b) carino najmanje 50 kr., ki naj bi se tudi v pogodbah ne zniževala.

3. Za tarifno št. 109. „Barvilni les“; b) zdrobljen (t. j. rašpan, semlet, razrezan). Leta 1878. urejena znižana uvoznina za „barvilni les zdrobljeni“ (t. j. rašpan, semlet ali razrezan) z 1.06 gold. na 50 kr. metercent uplivala je na to obrt, česar se je bilo uže prej bati, zelo škodljivo. Bojazen se je minola leta, žal! še preveč potrdila, kajti vsled znižane carine pomnožila se je uvožnja od severa neizmerno, tako da preti uničiti to obrt popolno, ako se ne najde opomoči.

Take odpomoči bi se smeli prizadeti krogi s toliko večo opravičenostjo nadejati, ker jo ukazno zahtevajo ne le skušnje zadnjih let in vleva nujna premena v izdelovanju, povišanje uvoznine na pravo razmerje z izlečki barvilnega lesa, ampak ker more tudi carinska novela nemške države, zaščit, s katerim se je ona opasala proti tuji uvožnji, prisiliti vendar le Avstrijo, da premeni uvoznine tako, kakor so nepogrešno potrebne v zaščit avstrijske trgovine, obrti in kmetijstva.

Take odpomoči treba najnujše obrtni stroki, ki se bavi z drobljenjem barvilnega lesa in barvilnih korenov, ako neče, da se zatre po tekmovanju od severa, in posebno v južnih pokrajinah cesarstva, kamor se mora surovina iz Trsta dovažati, bilo bi nemogoče, da se vzdrži.

V kaki meri se je pomnožila uvožnja zdrobljenega barvilnega lesa iz Nemčije, odkar se je znižala uvoznina, kažejo uradni izkazi desetletja 1875 do 1884. Poleg teh iznaša uvožnja na metercente:

preko Trsta:	iz Nemčije:
1875: 161	5.323
1876: 105	4.576
1877: 70	5.698
1878: 42	6.377
1879: 118	7.010
1880: 383	9.603
1881: 240	10.590
1882: 220	13.448
1883: 231	13.956
1884: —	14.812

tedaj, odkar se je znižala carina, pomnožila se je uvožnja od severa za blizu 300%.

Ta množitev je rastla neprestano; vsled znižane carine gospoduje nemško tekmovanje uže sedaj avstrijskim deželam, ki največ rabijo barvilnega lesa: Česki, Moraviji in Šleziji; tudi uže zdaj sili v srce našega ce-